

Doporučení Rady pro výzkum, vývoj a inovace k certifikaci metodik

Pojem "certifikovaná metodika" je zaveden Metodikou hodnocení výsledků výzkumu, vývoje a inovací jako jeden z výsledků výzkumu, experimentálního vývoje a inovací od roku 2008. Již od roku 2010 je stanoveno, že certifikace má být udělena poskytovatelem na základě vypracování dvou nezávislých oponentních posudků. Metodika hodnocení výsledků výzkumných organizací a hodnocení výsledků ukončených programů (platná pro léta 2013 až 2015) předpokládá zpracování zvláštního předpisu pro tzv. certifikaci.

Někteří poskytovatelé vydali ve své působnosti předpis upravující certifikaci metodik v jejich působnosti, případně tak učiní v budoucnu. Pokud tento předpis splňuje požadavky Metodiky 2013, má podle názoru Rady přednost před tímto obecným doporučením, neboť přesně odpovídá specifickým potřebám a kompetencím poskytovatele při zavádění certifikovaných nebo akreditovaných postupů nebo jejich změn.

Definice

Výsledek „Certifikovaná metodika“ (N_{met}) realizuje původní výsledky výzkumu a vývoje, které byly uskutečněny autorem nebo týmem, jehož byl autor členem. Jedná se o výsledek, kdy autor výsledku vypracuje metodiku (nutnou podmínkou je novost postupů), která byla příslušným orgánem státní správy nebo příslušným odborným certifikačním (akreditačním) orgánem schválena a doporučena pro využití v praxi (viz příloha).

Účel certifikace

Certifikovat metodiky je účelné zejména v případech, kdy je možné je užít jako oficiální a kompetentním orgánem doporučený postup, např. pro stanovení obsahu určité látky, výskytu škodlivých organismů, určení bezpečnostních rizik, prokazování fyzikálních vlastností látek/materiálů nebo např. pro oblast péče o kulturní dědictví, obrany a bezpečnosti (ale i v jiných oblastech). **Každý, kdo užije certifikovanou metodiku, by měl mít jistotu, že při jejím dodržení budou získané výsledky průkazné a opakovatelné.** Tato základní charakteristika certifikované metodiky bude doplněna od roku 2014 do definice tohoto druhu výsledku, mj. proto, že z ní vyplývá, že řadu postupů nelze certifikovat (certifikovat tedy lze jen takové postupy, které jsou státem a jeho orgány popř. mezinárodními úmluvami regulovány nebo doporučovány).

V řadě případů certifikace nemá opodstatnění. V některých případech může být výsledek pouze špatně klasifikován a zejména u projektů řešených pro potřebu státní správy může jít např. o „výsledek promítnutý do směrnic a předpisů nelegislativní povahy (výsledek H_{neleg}), závazných v oblasti působnosti poskytovatele nebo jiného věcně příslušného orgánu, který jej vyhlásí za obecně závazný a zveřejní ve věstníku příslušného ministerstva nebo v jeho elektronické formě“ nebo o jiný druh výsledku. Např. normy jsou podle definice výsledkem druhu H_{leg} u dalších výsledků jde

o „ověřenou technologii - výsledek Z_{tech} , který realizoval původní výsledky výzkumu, vývoje a inovací, které byly uskutečněny autorem nebo týmem, jehož byl autor členem. Jedná se o obdobu poloprovozu s tím rozdílem, že novost je aplikována u výrobního postupu (technologie). Podmínkou je testování (ověření) technologie, podložené protokolem o ověření a bezprostředně navazujícím uplatnění ve výrobě, které je doloženo uzavřením smluvního vztahu. Ověřenou technologií lze např. označit výsledek, který je předmětem smlouvy o uplatnění výsledku uzavřené mezi autorem výsledku (příjemcem nebo dalším účastníkem) a uživatelem výsledku. Podmínkou je technická dokumentace výsledku.“

Nově zahajované projekty

U nových projektů, jejichž výsledkem má být certifikovaná metodika, musí poskytovatel znát autoritu, která certifikaci provede. Pokud je touto autoritou poskytovatel sám (resp. jeho odborné útvary), schválí řešení projektu pouze v tom případě, že je připraven vytvořenou metodiku certifikovat a využít, případně doporučit její využití v praxi. Poskytovatel může v souladu se svými předpisy určit organizace ve své působnosti, které mohou certifikaci provádět, pokud jsou odborným certifikačním (akreditačním) orgánem. Pokud takové ve své působnosti nemá, může využít stanovisek odborných organizací, certifikaci však v tomto případě musí provést orgán státní správy. Tento postup nevylučuje možnost uznat jako výsledek řešení projektu certifikovanou metodiku, pokud tato potřeba vznikne v průběhu řešení projektu, aniž by byla předem uvedena jako plánovaný výsledek v návrhu projektu.

Ostatní poskytovatelé (např. Technologická agentura České republiky) by neměli schválit řešení projektu s předpokládaným výsledkem „certifikovaná metodika“, pokud není před uzavřením smlouvy/vydáním rozhodnutí o poskytnutí účelové podpory známa autorita, která vzniklou metodiku certifikuje. Vzhledem k tomu, že Technologická agentura České republiky zabezpečuje mimo jiné výzkum a vývoj pro ty resorty, které nemají ve své rozpočtové kapitole finanční prostředky na podporu VaVaI, musí u programů, jejichž výsledkem může být certifikovaná metodika, s příslušným resortem projednat postup certifikace v jeho působnosti a tento postup zakotvit do zadávací dokumentace. V takovém případě musí být partnerem poskytovatele útvary, jehož zodpovědnost ve věci je stanovena vnitřním organizačním předpisem příslušného ústředního správního úřadu.

V případě, že existuje poskytovatel, který z hlediska své působnosti zajišťuje řešení projektů v některé z průřezových oblastí VaVaI (zdravotnictví, obrana a bezpečnost, zemědělství, kulturní dědictví), zajišťuje řešení projektů s očekávaným výsledkem „certifikovaná metodika“ tento poskytovatel a jiní poskytovatelé by měli navrhovatele takových projektů odmítnout z důvodu jiné věcné příslušnosti řešeného tématu. Důvodem je, že u uvedených průřezových oblastí VaVaI věcně příslušný poskytovatel zajišťuje ve své působnosti zpravidla také certifikaci, případně akreditaci a vhodným způsobem zajišťuje nebo doporučuje i využití certifikované metodiky. Tím se nevylučuje spolupráce poskytovatelů, pokud se na ní zúčastnění poskytovatelé dohodnou.

U nově zahajovaných projektů nebude jako správný uznán postup, kdy poskytovatel poskytující podporu nejprve zahájí řešení projektu s předpokládaným výsledkem „certifikovaná metodika“ a teprve na konci řešení se domáhá na ostatních ústředních úřadech státní správy certifikace.

Podmínkou uznání výsledku „certifikovaná metodika“ poskytovatelem je

1. udělení mezinárodně uznávané certifikace (akreditace) u příslušného odborného certifikačního (akreditačního) orgánu, a to subjektem, který je oprávněn tyto certifikace udělovat, tzn. že byl akreditován u Českého institutu pro akreditaci, o.p.s., případně zahraničním subjektem s obdobnou akreditací nebo je k tomu výslovně zmocněn obecně závazným právním předpisem, nebo
2. vydání osvědčení příslušného odborného orgánu státní správy, který je věcně odpovědný za oblast, ve které je certifikovaná metodika uplatňována, a který vyjádřil o zpracování metodiky a její budoucí využití zájem.

Pokud pro certifikaci (akreditaci) není stanoven schválený postup (např. normou, právním předpisem, vnitřním předpisem poskytovatele, ...), rozhodne příslušný odborný certifikační orgán nebo věcně příslušný orgán státní správy, který u poskytovatele řešení projektu s předpokládaným výsledkem „certifikovaná metodika“ požadoval, o udělení certifikace na základě dvou nezávislých oponentních posudků. Pro zajištění nezávislosti oponentů se využije přiměřeně ustanovení § 21 odst. 1 věta třetí zákona č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu, vývoje a inovací z veřejných prostředků a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací), ve znění pozdějších předpisů.

Oponenti se mimo jiné vyjádří k otázce „novosti postupů“ navrhovaných novou metodikou oproti původní metodice, případně jejich zdůvodnění, pokud se bude jednat o novou, dosud neznámou metodiku, k otázce uplatnění certifikované metodiky, tzn. pro koho je nová metodika určena a jakým způsobem bude uplatněna, a k ekonomickým otázkám, tedy k nákladům na zavedení postupů uvedených v metodice a vyjádření přínosu pro uživatele.

Novost postupů musí být jasně vyjádřena a specifikována autorem (příjemcem podpory) v příslušné části metodiky, která má být certifikována, je povinnou součástí oponentních posudků a musí být uvedena v protokolu o udělení či neudělení certifikace.

O udělení nebo neudělení certifikace zpracuje certifikační orgán protokol s uvedením rozhodnutí a se zdůvodněním (vzor protokolu je uveden v příloze 2). Věcně příslušný orgán státní správy může rozhodnout i v rozporu s doporučením oponentů, pokud své rozhodnutí zdůvodní. Pro možnost seznámit se s důvody rozhodnutí věcně příslušného orgánu státní správy a s oponentními posudky platí přiměřeně § 21 odst. 7 věta poslední zákona o podpoře výzkumu, vývoje a inovací.

Náklady na zpracování oponentních posudků nese příjemce podpory. Za předpokladu, že poskytovatel účelové nebo institucionální podpory tyto náklady uznal (§ 2 odst. 2 písm. l) a m) zákona o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací), je

možné, aby byly hrazeny z účelové podpory projektu nebo institucionální podpory. Rozhodnutí o uznatelnosti nákladů na certifikaci metodiky je výhradně v působnosti poskytovatele.

Poskytovatel nebo ten, v jehož prospěch poskytovatel financuje řešení projektu s předpokládaným výsledkem „certifikovaná metodika“, musí zajistit po úspěšné certifikaci využití metodiky v praxi odpovídajícím způsobem – zveřejněním v resortním věstníku nebo jiné veřejně přístupné sbírce předpisů a metodických pokynů, vnitřním příkazem či rozkazem a podobně. Pouhé formální potvrzení není pro tento účel postačující.

Řešené projekty

V případě projektů, jejichž řešení bylo zahájeno před vydáním tohoto doporučení a u kterých není známa certifikační autorita, se doporučuje, aby poskytovatel nechal zpracovat dva nezávislé oponentní posudky, jak je uvedeno výše, a

- a) zhodnotil, zda se skutečně jedná o výsledek druhu „certifikovaná metodika“ nebo zda jde o jiný druh výsledku (řada z výsledků vykázaných jako „certifikovaná metodika“ jsou normy H_{leg} , ověřené technologie Z_{tech} nebo výsledky promítnuté do směrnic a předpisů nelegislativní povahy H_{neleg} atd.) a případně změnil druh výsledků jím podporovaných projektů,
- b) zhodnotil, zda každý, kdo užije výsledek navržený jako „certifikovaná metodika“ (N_{met}), bude mít jistotu, že při jejím dodržení budou získané výsledky průkazné a opakovatelné.

Certifikovaná metodika jako výsledek činností podporovaných institucionálně

Pokud je „certifikovaná metodika“ výsledkem činností, financovaných institucionální podporou pro dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumných organizací, doporučuje se postupovat obdobně jako v případech, kdy „certifikovaná metodika“ je výsledkem řešení projektu.

Zpracoval: Jan Marek; úpravy dle jednání 23. 1. 2014

Příloha

Tabulka: Přehled definic pojmu „certifikovaná metodika“ v Metodikách platných pro roky 2009, 2010, 2011, 2012 a 2013¹

Metodika 2009	N certifikované metodiky a postupy	Jedná se o výsledek, kdy autor výsledku vypracuje metodiku (nutnou podmínkou je novost postupů), která byla příslušným orgánem státní správy schválena a doporučena pro využití v praxi.
<p><i>Upřesnění pro hodnocení:</i></p> <p>Podmínkou je udělení mezinárodně uznávané certifikace (akreditace) u příslušného odborného certifikačního (akreditačního) orgánu nebo osvědčení příslušného odborného orgánu státní správy, který je věcně odpovědný za oblast, ve které jsou metodika nebo postup uplatňovány. Metodiky nebo postupy bez takového schválení (akreditace, certifikace) nebudou ohodnoceny.</p>		
Metodika 2010	N _{met} Certifikovaná metodika	Výsledek „Certifikovaná metodika“ realizoval původní výsledky výzkumu a vývoje, které byly uskutečněny autorem nebo týmem, jehož byl autor členem. Jedná se o výsledek, kdy autor výsledku vypracuje metodiku (nutnou podmínkou je novost postupů), která byla příslušným orgánem státní správy schválena a doporučena pro využití v praxi.
<p>Upozornění k výsledkům druhu N:</p> <p>Podmínkou je udělení mezinárodně uznávané certifikace (akreditace) u příslušného odborného certifikačního (akreditačního) orgánu nebo osvědčení příslušného odborného orgánu státní správy, který je věcně odpovědný za oblast, ve které jsou metodika nebo postup uplatňovány. V případě kdy certifikaci uděluje věcně příslušný poskytovatel, musí být taková certifikace poskytovatelem udělena na základě vypracování dvou nezávislých oponentních posudků. Metodiky nebo postupy bez takového schválení (akreditace, certifikace) nebudou hodnoceny.</p>		
Metodika 2011	N _{met} Certifikovaná metodika	Výsledek „Certifikovaná metodika“ realizoval původní výsledky výzkumu a vývoje, které byly uskutečněny autorem nebo týmem, jehož byl autor členem. Jedná se o výsledek, kdy autor výsledku vypracuje metodiku (nutnou podmínkou je novost postupů), která byla příslušným orgánem státní správy schválena a doporučena pro využití v praxi.
<p>Upozornění k výsledkům druhu N:</p> <p>Podmínkou je udělení mezinárodně uznávané certifikace (akreditace) u příslušného odborného certifikačního (akreditačního) orgánu nebo osvědčení příslušného odborného orgánu státní správy, který je věcně odpovědný za oblast, ve které jsou metodika nebo postup uplatňovány. V případě kdy certifikaci uděluje věcně příslušný poskytovatel, musí být taková certifikace poskytovatelem udělena na základě vypracování dvou nezávislých oponentních posudků. Metodiky nebo postupy bez takového schválení (akreditace, certifikace) nebudou hodnoceny.</p>		

¹ Metodika hodnocení výsledků výzkumu a vývoje v roce 2009. Metodika hodnocení výsledků výzkumných organizací a hodnocení výsledků ukončených programů (platná pro léta 2010 a 2011). Metodika hodnocení výsledků výzkumných organizací a hodnocení výsledků ukončených programů (platná pro léta 2010 a 2011 a rok 2012), Metodika hodnocení výsledků výzkumných organizací a hodnocení výsledků ukončených programů (platná pro léta 2013 až 2015).

Metodika 2012	N _{met} certifikovaná metodika	Výsledek „Certifikovaná metodika“ realizoval původní výsledky výzkumu a vývoje, které byly uskutečněny autorem nebo týmem, jehož byl autor členem. Jedná se o výsledek, kdy autor výsledku vypracuje metodiku (nutnou podmínkou je novost postupů), která byla příslušným orgánem státní správy schválena a doporučena pro využití v praxi.
<p>Upozornění k výsledkům druhu N:</p> <p>Podmínkou je udělení mezinárodně uznávané certifikace (akreditace) u příslušného odborného certifikačního (akreditačního) orgánu nebo osvědčení příslušného odborného orgánu státní správy, který je věcně odpovědný za oblast, ve které jsou metodika nebo postup uplatňovány. V případě kdy certifikaci uděluje věcně příslušný poskytovatel, musí být taková certifikace poskytovatelem udělena na základě vypracování dvou nezávislých oponentních posudků. Metodiky nebo postupy bez takového schválení (akreditace, certifikace) nebudou hodnoceny.</p>		
Metodika 2013	N _{met} certifikovaná metodika	<p>Definice:</p> <p>Výsledek „Certifikovaná metodika“ realizoval původní výsledky výzkumu a vývoje, které byly uskutečněny autorem nebo týmem, jehož byl autor členem. Jedná se o výsledek, kdy autor výsledku vypracuje metodiku (nutnou podmínkou je novost postupů), která byla příslušným orgánem státní správy nebo příslušným odborným certifikačním (akreditačním) orgánem schválena a doporučena pro využití v praxi.</p>
<p>Upozornění k výsledkům druhu N – certifikovaná metodika:</p> <p>Podmínkou je udělení mezinárodně uznávané certifikace (akreditace) u příslušného odborného certifikačního (akreditačního) orgánu nebo osvědčení příslušného odborného orgánu státní správy, který je věcně odpovědný za oblast, ve které jsou metodika nebo postup uplatňovány. V případě kdy certifikaci uděluje věcně příslušný odborný orgán státní správy, tj. i poskytovatel, musí být taková certifikace udělena na základě vypracování dvou nezávislých oponentních posudků. Certifikační postup bude upraven samostatným předpisem.</p>		